

19/22.02.24

Укр.мова

2 уроки

Клас: 9-А (1гр.), 9-Б (2гр.)

Вч.: Харенко Ю.А.

ТИРЕ В БЕЗСПОЛУЧНИКОВОМУ РЕЧЕННІ

МЕТА УРОКУ:

- **Засвоїти пунктограми «Тире в безсполучниковому складному реченні»;**
- **удосконалювати вміння правильно вживати розділові знаки в безсполучникових складних реченнях.**

ПРИГАДАЙМО, ЯКІ РОЗДІЛОВІ ЗНАКИ СТАВИМО У БЕЗСПОЛУЧНИКОВИХ СКЛАДНИХ РЕЧЕННЯХ?

Стаavimo кому:

частини рівноправні між собою, а події в них відбуваються одночасно
або послідовно

Горить сонце, гуляє вітер.

Стаavimo крапку з комою:

частини мають свої розділові знаки

*Хмари темнішали обволікаючи чорні
вершини; небо набирало густішої барви.*

частини далекі за змістом

*Я віддано служив коханій; Пігмей мені
вважався в великані.*

Стаavimo двокрапку:

друга частина доповнює,
пояснює, зміст першої
(можна вставити а саме)

*У літній резиденції
закінчуються останні
приготування до сезону
ловів: килими витрушено,
дзеркала вимито. Або
вказує на причину (бо) Не
можу заснути: на столику
духа чебрець.*

ПОЯСНИ ВЖИВАННЯ РОЗДІЛОВИХ ЗНАКІВ

1. Я знаю: більше ніж любов, тільки серце матері. (М. Сингаївський)

2. Надворі вже стемніло, десь далеко на небі засяяла перша зірка.

3. Але не легко було знайти вихід: довкола їжилися обриви скель.

(І. Франко)

4. Ти чуєш: плачуть за тобою. (М. Вінграновський)

5. Закон життя один: вірно служити своїй державі.

(М. Стельмах)

6. Хлопчик поминув сосняк, пішов дубиною; в дубині вечеряли дятли, наїдаючись, видно, на зиму (М. Вінграновський).

**СТАВИМО ТИРЕ? КОЛИ
ДРУГА ЧАСТИНА
ВИРАЖАЄ **ВИСНОВОК****

*ГРІМ ГРИМИТЬ – ХЛІБ
БУДЕ РОДИТЬ.*

*ПОПЕРЕДУ МОЖНА
ПОСТАВИТИ **КОЛИ, ЯКЩО***

СТАВИМО ТИРЕ:
КОЛИ
ЧАСТИНИ
ВИРАЖАЮТЬ
РАПТОВІСТЬ,
НЕСПОДІВАНІСТЬ,
РІЗКУ ЗМІНУ ПОДІЙ

*ШУМИТЬ – УСЕ
ВИБУХНЕ.*

СТАВИМО ТИРЕ:
КОЛИ ЧАСТИНИ
ПРОТИСТАВЛЯЮТЬСЯ
(МОЖНА ВСТАВИТИ
А)

*ДО НЕЇ ЛЮДИ
ГОВОРЯТЬ – НЕ ЧУЄ,
НЕ СЛУХАЄ.*

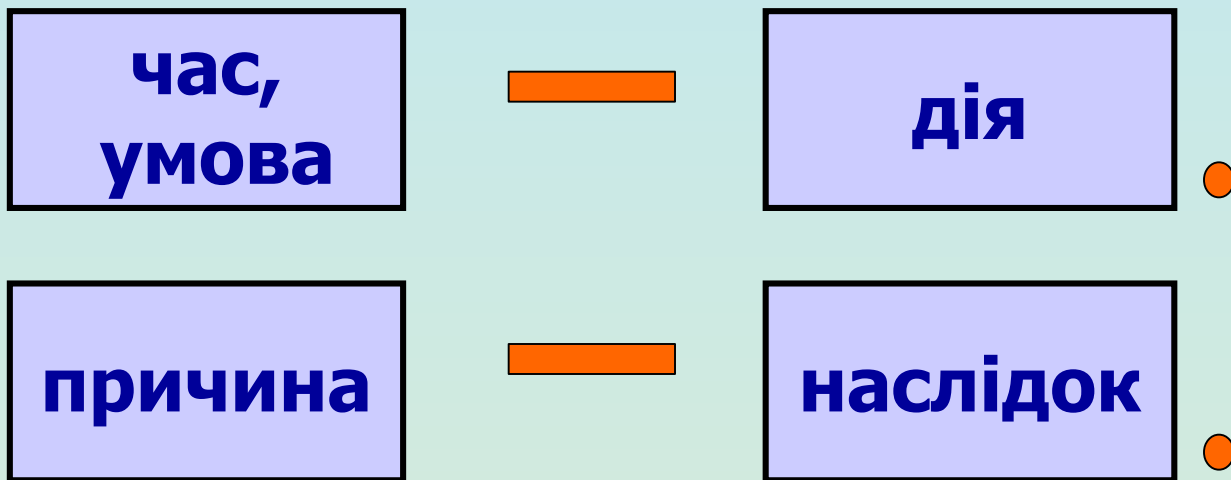
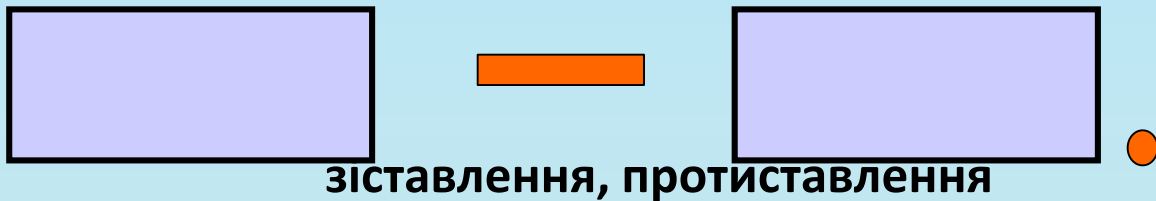
СТАВИМО ТИРЕ:
КОЛИ ДРУГА
ЧАСТИНА ВИРАЖАЄ
НАСЛІДОК
(А У ПЕРШІЙ МОЖЕ
БУТИ УМОВА)

*НАТИСНУВ НА
РУЧКУ – ДВЕРІ
ВІДХИЛИЛИСЯ.*

СТАВИМО ТИРЕ:
КОЛИ ДРУГА
ЧАСТИНА
ПОРІВНЮЄТЬСЯ З
ПЕРШОЮ
(МОЖНА ВСТАВИТИ
НАЧЕ, НІБИ)
ОЙ, ВОНА
ЗАГОВОРИТЬ – У
ДЗВІН ЗАДЗВОНИТЬ.

ТИРЕ

ПОШУКОВЕ ЗАВДАННЯ. З ПОДАНИХ РЕЧЕНЬ ДІБРАТИ ІЛЮСТРАЦІЮ ДО КОЖНОГО ВИВЕДЕНОГО ПРАВИЛА.

1. Зійде сонце утру сльози, ніхто не побачить.
2. Повіє вітер по долині пішла дібровою луна.
3. Не русалонька блукає то дівчина ходить.
4. Замок кобзар сумуючи щось руки не грають.
5. І досі сниться під горою, між вербами та над водою біленька хаточка стоїть.
6. Сирота Ярема, сирота убогий ні сестри, ні брата, нікого нема.
7. Бандуристе, орле сизий! Добре тобі, брате маєш крила, маєш силу, є коли літати.

(За тв. Тараса Шевченка)

КЛЮЧ

Тип: 1 – час,

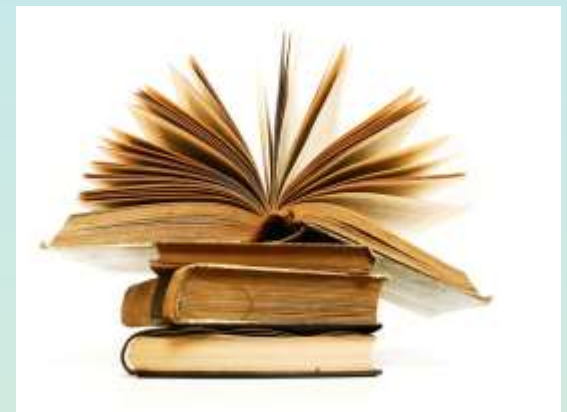
2 – наслідок,

3 – зіставлення.

Двокрапка: 4 – причина,

5 – доповнення,

6-7 – пояснення.

АНТИСУРЖИК

ТІСТЕЧКО
(а не пирожене)

ЦУКЕРКИ
(а не канфети)

ЛЬОДЯНИК
(а не леденець)

МОРОЗИВО
(а не морожене)

ПЛАСТИВЦІ
(а не хлоп'я)

ukr-mova.in.ua

МООВА

ДОЩЕЧКА
(а не досточка)

ГЛґЧИК
(а не кувшин)

ukr-mova.in.ua

ВИДЕЛКА
(а не вилка)

НІЖ
(а не нож)

ДРУШЛЯК
(а не друшлаг)

МООВА

ОБГРУНТУЙ УЖИВАННЯ ТИРЕ

Не посадив жодного дерева за своє життя -
плати за чисте повітря (Нар. творчість).

Упаде мороз на яблуневий цвіт - залишимося
без врожаю (Нар. творчість).

Мову зневажили - корінь всиха (Л. Гнатюк).

Усе збагнуть - нічого не збагнуть.

Не русалонька блукає — то дівчина ходить
(Т. Шевченко).

ТРЕНУВАЛЬНІ ВПРАВИ.

РОЗСТАВТЕ РОЗДІЛОВІ ЗНАКИ ТА ПОЯСНІСТЬ ІХ

1. На зеленій траві білі чайки сидять / білі свічі горять на тарелях латать(Д. Павличко).

2. Перемелеться лихо / добро буде.

3. Не посій / не вродить.

4. Здобудеш освіту / побачиш більше світу(З народ. творч.).

5. Глянеш на небо / небо високе, глянеш на хмари — хмари летять(П. Тичина).

6. Минали дні / брат не повертався(О. Десняк).

7. Нема мого миленького / ні з ким розмовляти.

8. Як хмеліні вгору витись / тичини немає; як дівчині не журитись — козак покидає(З народ. творч.).

ПЕРЕБУДУЙ РЕЧЕННЯ НА БЕЗСПОЛУЧНИКОВІ. ЗАПИШИ. ПОСТАВ РОЗДІЛОВІ ЗНАКИ

Коли пройшли дощі, стрясають срібні
сльози зелені віти...

Якщо посієш вчасно, то вродить рясно.

Жінки співали на далекому полі і пливли в
блакитних небесах пісні.

Якщо ластівки низько літають, то дощ
обіцяють.

Не бійся, і я обороню тебе...

ПРОДОВЖ РЕЧЕННЯ

Грім гримить — ...

Любіть книгу — ...

Погляньте —...

Пройшла гроза — ...

Пішов дощ дрібний та тихий — ...

Несподівано пролунала команда — ...

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ:

1 УРОК: ВИВЧИТИ ПРАВИЛА ПАРАГР.28. ВІДТВОРИ РЕЧЕННЯ, ПОЯСНИ РОЗДІЛОВІ ЗНАКИ, НАКРЕСЛИ СХЕМИ.

Защебетав соловейко...
Тихесенько вітер віє, степи лани
мріють...
І досі сниться...
Реве та стогне Дніпр широкий,
сердитий вітер завива...
Зійде сонце...
Садок вишневий коло хати, хрущі над
вишнями гудуть...
Зоре моя вечірняя, зійди над горою...
Світає, край неба палає...

Довідка:

плугатарі з плугами йдуть; соловейко
в темнім гаї сонце зустрічає; пішла
луна гаєм; між ярами над степами
верби зеленіють; утру сльози, ніхто не
побачить; додолу верби гне високі,
горами хвилю підійма; під горою, між
вербами та над водою, біленька
хаточка; поговорим тихесенько в
неволі з тобою.

**2 урок: Вивчити правила параграф 28.
Вправа 315.**